A Tisza-völgyi árvíz tapasztalatainak hasznosításával:

Fejlesztik az árvédekezést

A Magyar Tudományos Akadémia dísztermében pénteken kétnapos konferencia kezdődött az 1970. évi Tisza-völgyi árvíz műszaki tapasztalatairól. A tavalyi védekezésben részt vevő szervezeteknek, minisztériumoknak mintegy 600 képviselője összegezi a tapasztalatokat és a feladatokat. Részt vett a konferencián K. Sz. Hilobocsenko, az Ukrán Szovjet Szocialista Köztársaság vízgazdálkodási miniszterhelyettese, Joszip Zmajics, a Horvát Szocialista Köztársaság vízgazdálkodási minisztere, valamint más Tisza-völgyi államok vízügyi szervezeteinek képviselője is.

Dr. Bogárdi János, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy a tanácskozás fontos feladata az árvédelmi gátakban keletkezett sérülések elemzése, s az eddiginél hatékonyabb, korszerűbb védekezési módszerek és gépek felhasználásában rejlő lehetőségek vizsgálata.

A tanácskozáson Dégen Imre államtitkár, az Országos Vízügyi Hivatal elnöke tartott vitaindító beszámolót. Többek között elmondotta, hogy a Tisza felső szakaszán az 1970 május-júniusi árhullámok elleni harc 40 napig tartott, de kevésbé ismert, hogy a folyónak Szolnoktól a déli országhatárig terjedő szakaszán négy hónapig volt árvízvédelmi készültség.

A nagy dunai árvíz idején a budapesti partokra, töltésekre nehezedő igénybevétel három és félszeresével terhelte meg a Tisza a gátakat Szolnoknál, valamint négy és félszerte nagyobb erővel ostromolta a szegedi védőműveket.

A múlt évi Tisza-völgyi árvíz tehát hevességével, tetőző magasságával, tartósságával, a veszélyeztetett terület kiterjedésével világviszonylatban is csak olyan rendkívüli árvizekhez hasonlítható, mint a harmincas években a Mississippi áradásai, majd az indiai, a pakisztáni és a firenzei árvíz.

A szomszédos országokban mind erőteljesebben kibontakozó vízrendezési munkák a fejlődésnek szűkségszerű velejárói, de egyúttal ahhoz is hozzájárulnak, hogy mind gyorsabban és magasabb vízszinttel levonuló áradások a síkvidéki magyarországi szakaszon torlódnak. Számításba kell venni azt is, hogy az árvizek elöntésétől kell védeni a lakosság 50 százalékát, s tekintetbe kell venni, hogy a védett ártéren a népgazdaság vagyona mintegy 300 milliárd forintot tesz ki, amely a következő 15—20 évben előreláthatóan megkétszereződik. Ehhez viszonyítva

a kellő biztonságnak megfelelő fejlesztés költsége a védett vagyon értékének mindössze két százaléka,

amelynél jóval nagyobb kár keletkezhet már egyetlen töltésszakadás esetén is.

Dégen Imre előadásában részletesen taglalta az árvízmentesítés fejlesztésének tennivalóit. Szükségesnek tartotta olyan analízis kidolgozását, amelyek lehetővé teszik, hogy az időjárási helyzet alapján következtetni lehessen a potenciális árvízveszélyre. Fontos feladat a Tisza-völgyi hidrometeorológiai rendszer és árvízi előrejelzés nemzetközi méretű megszervezése, a korszerű automatizálás és a gépi számítástechnika segítségével.

A távlati tervek szerint 1985-ig a fővédelmi gátakat 100 millió köbméter föld beépítésével erősítik meg,

hogy biztonságot nyújtsanak az átlagosan 100 évenként egyszer előforduló nagy áradások ellen.

Dégen Imre rámutatott arra, hogy a nemzetközi jog formális követelményei szerint a Tisza nem minősül nemzetközi folyónak, mint a Duna, de mégis öt ország — a Szovjetunió, Csehszlovákia, Románia, Magyarország és Jugoszlávia — területét érinti, így vízkincsének hasznosítása és az árvíz elleni védelem nemzetközi összefogást igényel. Az öt ország eddigi vízügyi kapcsolatai megfelelő alapot nyújtanak az együttműködés kiszélesítésére. Erre különösen

sok lehetőséget nyújt a KGST komplex programja,

amelynek vízgazdálkodási fejezete szerint az érdekelt KGST-tagállamok kidolgozzák a Tisza egész vízgyűjtő medencéjére vonatkozó vízgazdálkodási együttműködés fejlesztésének feladatait.

A kétnapos konferencián 23 előadás alapján elemzik a Tisza-völgyi árvíz tapasztalatait a szakemberek, és megjelölik az árvédekezés fejlesztésében, a nemzetközi együttműködés kiszélesítésében fontos feladatokat.

A textiliparban éjszaka dolgozó nők helyzetének javítása

A szakszervezet és a minisztérium állásfoglalása

A Textilipari Dolgozók Szakszervezetének főtitkára és a könnyűipari miniszter a közelmúltban közzétette azokat a közös irányelveket, amelyek a textiliparban éjszakai műszakban dolgozó nők helyzetének javítását célzó intézkedésekhez kívánnak segítséget nyújtani.

A sokoldalú, alapos helyzetfelmérés nyomán kitűnt, hogy már a jelen ötéves tervben is vannak lehetőségek. A vállalatok már eddig is több intézkedést tettek, amelyek közvetlenül és közvetve is hozzájárulnak a textiliparban éjszakai munkát végző nők helyzetének javításához. Az irányelvek felhívják a figyelmet arra, hogy a jövőben törekedni kell a népgazdasági, vállalati érdekek és a nők, elsősorban a családos anyák érdekeinek fokozottabb összhangjára. Lehetővé kell tenni, hogy a gyermeküket egyedül nevelő anyák, valamint a több gyermekesek mentesüljenek az éjszakai munka alól, miközben lehetőleg ne csökkenjen eddigi keresetük.

Az éjszakai munkát végző nők körének szűkítése érdekében kivételesen, a résztvevők számára eleve csak átmeneti ideig tartó kísérletképpen és önkéntes vállalkozókkal állandó éjszakai műszakban végzett munkát is lehet szervezni, azonban csak a szakszervezet és a minisztérium által jóváhagyott, részletes terv alapján. E tervben nemcsak az állandó éjszakai műszakban foglalkoztatandó dolgozók létszámát, nemét, átlagos életkorát, a foglalkoztatás tervezett időtartamát kell rögzíteni, hanem az érdekelt dolgozók egészségének védelmében tervezett alkalmassági vizsgálatok, az időközi rendszeres orvosi és fiziológiai ellenőrző vizsgálatok rendjét, lebonyolításának tervezett módját is. Mindemellett minden rendelkezésre álló eszközzel javítani kell az éjszakai munka körülményeit, ki kell alakítani a műszak közbeni pihenők rendjét, az éjszakai munkavégzésnek leginkább megfelelő munkaszervezést, s egyéb üzem- és termelésszervezési módszereket.

Az irányelvek felhívják a figyelmet arra is, hogy fokozni kell a háromműszakos munkarendben dolgozók éjszakai munkájának anyagi és erkölcsi elismerését. Javítani kell bérezésük, nyereségrészesedésük stb. differenciáltságát.

Kutatni kell, milyen módon alakíthatók ki az éjszakai műszakban — műveletek összevonásával, a gépkiszolgálási rendszer átszervezésével stb. — a munkahelyek, munkakörök úgy, hogy azokat férfi munkaerők foglalkoztatására is alkalmassá, érdemessé lehessen tenni. Az irányelvek szerint helyes az a törekvés, hogy a három műszakban foglalkoztatott dolgozók munkaideje vállalati önerőből átlagban 41,3 órára csökenjen. Az éjszakai műszakban foglalkoztatott nők számát az 1. és 2. műszak feltöltésével is lehet csökkenteni.

A textiliparban az éjszakai műszakok jövőbeni alakulására, kialakítására perspektivikus terveket kell készíteni. Alapvető célkitűzés: a textiliparban a negyedik ötéves terv során szűnjék meg az egyedülálló és többgyermekes családanyák éjszakai foglalkoztatása: ne növekedjék tovább az éjszakai munkával foglalkoztatott nők száma; új textilipari létesítményben éjszaka ne dolgozzanak nők. (MTI)

Tanyai katedrán

Földrajzi felfedezők vágnak neki az ismeretlennek úgy, ahogy annak idején, éppen húsz éve, Gyömbér István fiatal tanító vágott a szatymazi homokvilágnak. Aki ismerte, furcsa szerzetnek, afféle misszionáriusnak tartotta, hogy ízig-vérig szegedi, móravárosi létére tanyán akart gyökeret eresztení. Azok pedig egyenesen hóbortosnak vélték, akik azt is tudták róla, hogy a tanítóskodásért hátat fordított egy már megszerzett végzettségének, és szakmájának: felső-ipariskolát végzett és műszaki rajzoló volt. A tehetősek mellett vért izzadva-verejtékezve jutott az iskolába, és bent még keservesebben kapaszkodott meg kendergyári munkásapja keresményéből. Ha valamit áldozatvállalásnak, a lemondások sorának lehet nevezni, akkor azok az esztendők mérdemlik ezt a „titulust" az életéből. S mert a rangosnak tartott felsőipariskola érettségit nem adott, utána elvégezte a gépipari középiskolát, majd a tanítónőképzőt, és levelezőn az egyetemet.

ELHAGYTA A VÁROST

Éppen ezért nem értették elszántságát azok, akikkel együtt indult a perifériáról.

— Tanító mindig lehetsz — mondogatták neki —, mérnök, műszaki tekintély, gyárigazgató pedig csak egyszer, és most, zsebedben a nehezen megszerzett diplomával, fejedben a tudással.

— A szívem másfelé húz — hárította el magától szerényen a nagy lehetőségeket.

— És apád? — érveltek tovább. — Mit gondolsz, azért köpte ki a tüdejét a Bakay-gyár gerebenezőjében, hogy megállj most félúton? Mindig kopott ruhában gürcölhetsz majd kispénzért a tanyán, míg a városban szárnyalhatsz, válladra kaphatod a világot.

— A világ ott van, oda viszem, ahol én vagyok. Rajtam múlik, hogy ott legyen — vágta el dacosan a jóhiszemű csábítások, rábeszélések fonalát.

— Úgy hiszed, ott van azóta, olyan magabiztosan most is, húsz év után?

— Ott, pontosabban itt, a szatymaz—vilmaszállási tanyai iskolában, velem, velünk — mutatott körül birodalmán. — A pályaválasztásra rossz példa vagyok, mert húszéves koromban döntöttem csak el, hogy nevelni fogok és tanítani. Most is az él bennem, hogy mindig is pedagógus akartam lenni.

— S ha újra kezdenéd... — pattintottam el szándékosan az ismert szólamot, hogy a még ismertebb választ kapjam rá.

— Erre találjunk más kifejezést. Lámpásnak lenni jó. A lámpás világít, és melegít. Ennyi akartam lenni és lennék újra, ha méganynyi lehetőség közül kellene is választanom.

KETTŐS TÜKÖR

— Nevelni és tanítani. Az összefüggő cselekvést ebben a sorrendben érzed a helyén?

— Mindig is ezt vallottam és cselekedtem. Hangzatosan szólva: ez az ars poeticám. Első a nevelés. Ennek függvénye az oktatás. Nevelni művészet. Tanítani, ismereteket átadni: szakma. Hogy e kettősségben mikor vagyok az egyik és mikor a másik? Az együvétartozókat nem lehet szétválasztani.

Mindemögött elégedettséget érzek, olyasmit, mintha megfogva házhoz, tenyeredhez szoktattad volna a boldogság kék madarát.

— Így is van — mondta mosolyogva. — Nem érzek szükséget semmiben. Banálisnak hangzik, de így van. A valóságot sosem kevertem össze álmaimmal, de nem is nyújtózkodtam az elérhetetlenségig. Vagyonom a polcokon — mutatott végig könyvei során. — S amit innen tanítványaim, fiaim-lányaim magukkal visznek, mikor kirepülnek, azt belőlem is viszik. Aki közülük legmesszebbre kerül és a legtöbbre viszi is, ajtót nyit ránk, levelet küld, rámköszön.

Amíg beszélgettünk az egyszem tanteremmel szomszédos lakásban, az V—VIII. osztályos tanulók csöndben végezték munkájukat, Tomi, Gyömbér István tanár úr alsó tagozatos kisfia, lévén délutáni „műszakos", a másik szobában készítette leckéjét. Néhány éve csak, hogy van itt villany. Mikor a kis Tomi pólyás volt még, propán-bután gázpalackért kilincselt az apja, hogy ne rőzsével melegítsék a sok vizet, piszkolják a lakást. Minden messze van ide, és közel az országút zaja. És csupa egyformák a napok, az évszakok, az esztendők. Sehol semmi rendkívüli. Kerestem az ellenérveket, hogy legalább felröppentsem a házhoz szoktatott kék madarat, mondván, hogy lám...

EGYENES SZÓVAL

Csakhogy a részben osztott tanyai iskolában nem lehetett meditálni egyéni sérelmek, gondok miatt. A gyerekek mindig a jókedvű arcot szeretik, annak vonásait viszik innen haza, három és fél kilométeres körzetben. Okos tankönyvírók olykor betévednek ebbe a kis iskolába és érdeklődnek: el tudnak-e menni rajtuk? S innen még senki nem ment el érdemtelen dicséréssel, vagy oktalan szapulással. Az egyenes szót vihette magával, akár tetszett, akár nem. Én nem fogok rá valótlant erre az iskolára. Belső szelleme, légköre olyan, mintha valamelyik jeles városi gyakorló iskolában járnék. Aki nem hiszi állításom: nézzen utána.

A helyzet úgy hozta évekkel ezelőtt, hogy Budapestről három testvér — Ildikó, Jóska, Emília — került a vilmaszállási iskolába. Anyjuk kétségbeesett, hogy a fővárosban jól tanuló gyerekei a tanyai iskolában visszaesnek, elbutulnak. Két hét múlva Gyömbér István tanár bekopogott hozzájuk és megbeszélte a kedves szülőkkel, melyik tárgyból mit kell bepótolniuk a gyerekeknek, ha nem akarják, hogy a többiektől lemaradjanak. Tavaly kapta meg az Oktatásügy Kiváló Dolgozója kitüntetést. Húsz év kellett hozzá. Sebaj, ő azért addig is vígan focizott gyermekeivel, tanította őket ökölvívásra, ping-pongozott velük, motorkerékpárt szereltek. Évekkel ezelőtt gépjárművezetői jogosítványt csak azért szerzett — azóta is csak biciklije van —, hogy ne maradjon le a technika diktálta-követelte életritmustól.

Nem maradt le, lépést tart vele.

Lődi Ferenc

November 22—23:

Az MSZBT országos értekezlete

A szovjet hős városok hete

Pénteken a Barátság Házában Nagy Mária, az MSZBT főtitkára tájékoztatta az újságírókat a Magyar—Szovjet Baráti Társaság küszöbön álló fontos eseményéről, az MSZBT országos értekezletéről. Elmondta, az országos értekezletet november 22-én és 23-án tartják a Parlament kongresszusi termében a tagcsoportok 450 küldöttének, valamint a párt- és állami szervek, a tömegszervezetek mintegy 150 meghívott képviselőjének részvételével. Az országos értekezlet résztvevői között társadalmunk minden rétegének képviselői ott lesznek majd.

Nagy Mária tájékoztatója után ismertették a szovjet hős városok november 23-án kezdődő hetének eseményeit. A hat szovjet városból — Moszkvából, Leningrádból, Kijevből, Odesszából, Szevasztopolból és Volgográdból két-két tagú küldöttségek érkeznek hazánkba az ünnepi hét alkalmából. Ugyancsak erre az alkalomra Magyarországra látogat a nagy hírű Pjatnyickij együttes is.

A hős városok hetének nyitányaként november 23-án délután, a Nemzeti Múzeumban megnyitják a Szovjet hős városok című központi kiállítást.

Az ünnepi hét során a leningrádi delegáció Szekszárdra és Pécsre, a kijevi Debrecenbe, az odesszai a testvérváros Szegedre, a volgográdi Veszprémbe, a szevasztopoli Szolnokra látogat. A moszkvai delegáció Budapesten bonyolít le programot. A meglátogatott vidéki városokban, megyékben az ünnepi események a hős városokról szóló fotókiállítások és a megyei ünnepségek köré csoportosulnak. A vendégek megismerkednek majd a megyék jelentősebb gazdasági és kulturális intézményeivel is. (MTI)

Dr. Gerhard Stoltenberg hazánkban

Dr. Gerhard Stoltenberg, az NSZK Schleswig-Holstein tartományának miniszterelnöke négy napot töltött Magyarországon. Budapesti tartózkodása során megbeszéléseket folytatott Jályi Péterrel, a Minisztertanács elnökhelyettesével, Puja Frigyessel, a külügyminiszter első helyettesével, valamint Baczoni Jenővel, a külkereskedelmi miniszter első helyettesével. (MTI)